

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben bázhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség híreinek visszadására
 vagy megőrzésére nem vállalunk.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, január 3.

Az utolsó ülés.

Az 1901 őszi összeült képviselőház tehát megtartotta utolsó ülését, — holnap déli 12 órakor a király feloszlatja a Házat s egyben kiírják az új választásokat.

Mindezt már december 28-án hivatalosan bejelentette a miniszterelnök a képviselőházban, de az utolsó percig nem akartuk elhinni. Azt véltük csak, hogy pressiót akar vele gyakorolni az ellenzékre, de nem tudtuk feltételezni, hogy arra adjon tanácsot a koronának, amire eddig nem volt példa a magyar parlamentárizmus történetében, hogy exlex idején oszlassa fel az országgyűlést.

És mivel ezt az ország közvéleményének nagyobb része törvénytelennek tartja, nem hittük volna, hogy belemegy a korona, anélkül, hogy a miniszterelnökön kívül más államférfiakat is megkérdezzen a dolgról.

Felelős kormányforma alatt élünk, ebből kifolyólag a koronának minden politikai tényeért a kormány a felelős. Különben is nem lehet követelni a királytól, hogy jobban ismerje a magyar alkotmányt, magyar közjogot, mint az ő magyar miniszterelnöke és magyar igazságügyminisztere.

A kérdés jogi oldala kontroverz, Andrassy Gyula gróf például jogosnak tartja.

A feloszlatásnak jogi érvényét tehát alkotmányjogi szempontból megtámadni nem szabad. Hisszük, hogy az ellenzék sem teszi meg, hanem megelégszik a tiltakozással, melynek már ma is kifejezést adtak a pártok vezetői.

De a koronát sem szabad felelőssé tenni e mindenestre végzetes lépés következményeiért. Bismarck mondotta valamikor, hogy a kormánynak nem a trón mögé kell bujnia, hanem férfiasan a trón elé kell állania és viselni a felelősséget Isten és ember előtt e lépés minden következményeiért.

Mert az első súlyos következmény már beállt: mikor e sorokat írjuk végbe ment a volt nemzeti-párt fuziója.

Apponyi Albert ma hatvan esztendő. Életének javát, fenomenális szónoki erejének varázsát bámulatos tudásának óriási kincsesházát a 67-es kiegyezés védelmére szentelte és ma diszes seregével otthagyja a kiegyezési alapot és a függetlenségi táborba megy át.

A nemzet közvéleményére Deák Ferencz óta nem volt senkinek olyan mély hatása, mint neki, pedig eddig hálátlan szerepe volt. Milyen lesz a hatása ezután, ha a nemzet szívében élő ideálok iránt fogja lánggra gyújtani a szenvedélyeket?!

Ha a kiegyezés nagy műve válságba kerül valaha, ha a dinasztikus érzés megfogyatkozik a nemzetben, — a Tiszakormány lesz érte a felelős király és nemzet előtt.

Az 1901—1905-iki országgyűlés utolsó üléséről tudósításunk a következő:

A képviselőház ülése.

Odakinn nagy pelyhekben szálling a hó. A parlamenti palota környékét nagy nemzeti zászlók tarkítják, s hirdetvén, hogy hol kaphatók a legolesőbb választási zászlók. A bundába öltözött portás és a hajlongó szolgálk kötelességszerűleg üdvözlik az érkezőket.

— Boldog új évet kívánok, Nagyságos uram.

Melankólikusan szól az üdvözlés. Ma még nagyságos, holnap tekintetes s holnapután talán már csöndesen meghúzódik egyik-másik a bíró kis asztala mellett.

A jegyzői széken Rákosi Viktor ül egyedül. Történelmi pillanatokban mindig ő a jegyző. De ő is megunja s lejön az újságírók közé.

— Mi újság! — kérdezik tőle.

— Hull a hó. Tizenöt fokot jelentenek a kerületből. Farkasok üvöltönek s nekünk választási hadjáratba kell mennünk. A fark sok megeszik a jelöltek. Az különben nem baj ha egy ellenjelöltet esz meg, — vigasztalta végre magát az újságírók derűtsége közben.

Senki se tudja, hogy mi lesz ma. Lehet, hogy öt percig tart az ülés, lehet, hogy hosszabb lesz.

— Váratlan dolog is történhetik, — mondogatják.

— Hátha Port-Anthur eleste megfordítja a helyzetet — másképen.

De hiába, nem segít itt már semmi.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Comte, positivizmus, evolúció.*

Írta: Kozári Gyula.

A positivizmus atyja Comte, a módszer egységével — ismeret elméletileg — tudományos, bölcséleti monizmust akart építeni, melyben a tudományok általánosításai a növekvő bonyolódottság rangfokozata szerint foglalhassanak helyet. Wundt, Fechner, Spenczer, Haeckel, Spinozdig mentek vissza, t. i. az egy és ugyanazon állománynak alapvető tételéig, melynek a test és a lélek csak különböző szempontból való felfogásai. Minthogy azonban az állományt, a substanciát, magát nem ismerjük, hanem csupán kétféle tulajdonságát, tehát épen azt a kétféle dolgot, melyet monistikusan akarunk megmagyarázni, azaz amelyet egy ismeretes alapelve akarunk visszavezetni: mit nyertünk?

* Kozári Gyula sajtó alatt levő két kötetes bölcséleti munkája II. kötetének befejezése.

Vagy az alapelv maga ismeretlen és merő hypothesis marad, vagy az ismeretes természet-tüneményekhez tovább is ragaszkodunk, és akkor megmarad a dualizmus.

Ostwald az anyag fogalmát is kiküszöbölve a természettudományokból a természet jelenségeit energetikad folyamatoknak vette, még a lelki folyamatokat sem véve ki. És ha e természeti jelenségek mind csupa energetikai folyamatok, munkavégzések, lehet-e energetikai monizmushoz jutni? A lelki folyamatokat Ostwald különös erély-alak nyilvánulásainak tulajdonítja. Ha így van, az erélymegmaradás törvényének érvényesülni kell. Ostwald feltételezi, hogy a lelki erély minden egyes lelki folyamat alkalmából más erély-alakokba, esetleg melegbe megy át. De az a kérdés: vajjon sikerült-e és sikerülhet-e a lelki munkaalkot természettudományos módszerrel, érzékelhető módon, mint egyéb erélyalakzatokat kimutatni? Ostwald lelki erélye és a többi erélyalakok között nagy különbségek vannak. Ez utóbbiak érzékiek, tárgyilag észrevehetőek; alanyilag sej-

titéssel sem birunk róluk. Az előbbi alaptulajdonságaiban a többi összes ismeretes erély-alakjaitól lényegesen elütő. És ez a különbség választja el a testi és lelki folyamatok sorozatát. Ha az erély természettudományos fogalmát — írja Vorworn* a lelki folyamatokra is átvisszük, semmit sem nyertünk, mert a lelki erély még ez esetben is egészen különleges erély-alak marad, melynek a többi erély-alakok összességével semmiféle közös, lényeges jellemvonása nincs. Szóval a régi rejtély így nincs megoldva.

Tehát vagy a lelki folyamatokat a természettől már ismeretes erély-alakokra vissza kell vezetnünk, de ez nem vezet célhoz, csupán az »ignorabismus« hoz, vagy pedig a lelki folyamatokra oly különleges erélyalakot kell fölvennünk, a minőt a természettől nem ismerünk. Ekkor pedig hypothesisekre vagyunk

* V. a. Nachrichten d. kön. Gesellsch. der Wissensch zu Göttingen, 1903. 2. f. és Naturwissenschaft und Weltanschauung. Leipzig, 1904. Természett. Közl. 1904. decz. 1.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy elismert jó minőségű borainkat a borivóközönség nagyobb kényelmére palaczkokban is forgalomba hozzuk s a jobb fűszerüzletek és kiskereskedések útján árusítjuk, minden palaczk czimkéje, kupakja s dugója a mi cégünkkel van ellátva.

BORAINK VALÓDISÁGÁÉRT TELJES SZAVATOSSÁGOT VÁLLALUNK

Kiváló tisztelettel

ERMELLÉKI és NAGYVÁRADAI IPAR és KERESK. R. T.

BORKIVITELI OSZTÁLYA

Telefon 206.

Nagypiacstér 10. szám.

Telefon 206.

Feilitzsch megjelenik a pódiumon s megnyomja a csengőket, beözönlének az *utolsó ülésre*.

Mielőtt azonban megnyitná az ülést, *Leszkay Gyula* egy halom *névszerinti szavazást kérő ívet* osztogat szét. Kapkodva szedi el, a régi obstrukció ez utolsó emlékét.

A trónbeszéd bejelentése.

Az *elnök* bejelenti a miniszterelnök átiratát, hogy az új évi üdvözlőket köszönettel fogadja.

Azután tudatta, hogy *holnap a király a budai várpalotában elmondja az országgyűlést berekesztő trónbeszédét*.

— Eljen az alkotmány — kiáltotta *Endrey Gyula* s az ellenzék után.

Az *elnök* ezután tudatta, hogy diszruhában kell megjelenni, vagy feketében. Tartalékos tisztek egyenruhában — *tölténytáska nélkül*. (Hosszas derűtség az ellenzéken.)

Kossuth Ferencz engedelmet kér, hogy néhány szót szóljon. Reménytelenül bár, de egy komoly szót intéz a miniszterelnökhöz. Bár mi legyen a felfogás az 1867: X. t.-cz.-ről, de tény, hogy az ország igen nagy részében súlyos aggodalmakat kelt a király elhatározása és alkotmányértésnek tekintik.

Gabányi Miklós: Megszegte a király az esküjét.

— Rendre! Rendre! — jobbról.

Elnök: Rendreutasítja *Gabányit*. (Nagy zaj az ellenzéken.) Kéri az ellenzék, hogy tartsák tiszteletben az alkotmányt s ne vonják a vitába a király személyét. (Viharos ellenmondás balról.)

Kossuth Ferencz: A királynak nem szabad tanácsot adni oly dolog végrehajtására, melyre az ország nagy többsége azt hiszi, hogy törvénytelen.

Visontai Soma: A királyt kortes czétra használja fel.

Kossuth Ferencz: Béke volt, de az ugrai levél megbontotta. Nem hiszi, hogy a magyar nemzet szívéből annyira kiirthatja a miniszterelnök a függetlenséget, hogy ne jöhessenek ide vissza tovább küzdeni.

Rákosi Viktor: Folytatjuk a küzdelmet, ahol elhagytuk.

Kossuth: A szélsőbal iránya törvényes és lojális és meg fogja védeni a törvényeket és nem fogja földadni hazánk függetlenségét. (Éljenezés és taps az ellenzéken.)

Tisza István gróf miniszterelnök feláll.

Lengyel Zoltán: Mondjon le.

Pozsgay Miklós: Haynau! Véreb!

Tisza beszél.

Tisza: Kéri az ellenzék, hogy *Kossuth*-tól vegyen példát. *Kossuth* egyenes kérdést intézett hozzá, erre felelni akar. A király tetteért a kormány felelős. (Nagy zaj az ellenzéken.)

— Nem ön esküszik meg!

— Én is megesküdtem, — ha tudni akarják.

— Arra, hogy ellenségeinknek eladja az országot. (Folytonos zaj.)

— Hazaáruló!

Az *elnök* folyton csenget.

Tisza István gróf: *Kossuth* azt hirdeti, hogy Magyarországon a király személyét mindenki tiszteli.

Legyen meggyőződve, hogy ő is hirdeti az igazságot, hogy Magyarországon antidinasztikus párt nincs.

— De ilyen formán megcsinálják! — zúgott a szélsőbal.

— Ön csinálja! — kiabálják mások.

— Most majd lesz. Hamis esküre vették a királyt.

Tisza: Pártkülönség nélkül tisztelik a királyt s operettszerű forradalmárok vannak. (Nagy zaj.) A koronát megilleti az ex-lexben való felosztás.

— Hazudik! Hazaárulás! — kiáltanak balról.

— Nyugodtan vállalja érte a felelősséget — végezte *Tisza* és leült.

Apponyi magyarázata.

Apponyi Albert gróf állt fel szólásra. Reflektálnia kell a miniszterelnök beszédjére. Alkotmányjogilag — igaz — a kormány felelős a király tetteért, de nem szabad a királynak oly

tanácsot adni, mely igen nehezé teszi az alkotmányosság betartását. Bizonyítja, hogy az 1867. X. t.-czikk értelmében költségvetés nélkül nem lehet felosztani a Házat. Vannak, akik arra fektetik a súlyt, hogy a törvény azt mondja: *jövő évi költségvetés nélkül*.

Tisza: Ez a lényeg. (Nagy zaj.)

Apponyi: E szerint december 31-én éjfélig nem szabad, de éjfél után már szabad? (Derűtség.) Ezt akarta a törvény? A kormány nov. 18-diki eljárásával eljátszotta azt a jogát, hogy a házfelosztásra engedélyt kérjen. Ha holnap megtörténik a Ház felosztása, ők nem tehetnek egyebet, minthogy a *07-iki kiegyezés megsértése* ellen tiltakoznak. (Éljenezés a balon.)

Plósz Sándor igazságügyminiszter: Engedjék meg, hogy ellenérveimet előadhassam. (Nagy zaj.)

Pozsgay Miklós: Halljuk a *gazzságügyi* minisztert.

Henneberg: Halljuk *Hombár* királyt!

Plósz Sándor miniszter: Magyarország az 1867: X.-ik t.-czikket.

Rigó Ferencz óriási nagyot és hangosat ásít. (Viharos derűtség.)

Plósz miniszter leül.

Elnök: Nem tudom ki követte el ezt a tényt, de rendreutasítom.

Zajos kiáltások balról: Hát *Podmaniczkyt* miért nem utasította az ur soha rendre.

Rigó feláll.

Elnök: Nekem az elnöki székéből ehhez nincs szavam.

Rigó: Akkor ne kíváncsiskodjék.

Bánffy Dezső báró szólásra áll fel.

A kormánypárt *Tiszával* kivonul. (Perczekig tartó zaj.)

— Nézzétek, *Gajári* viszi őket ki. Menjenek a csapszékbe. Állandó zaj.

Elnök az ülést felfüggeszti

Bánffy a dinasztjáról.

Szünet után

Bánffy Dezső báró áll fel. Az egész jobboldal üres.

kényszerítve, melyek a természettudományos módszerre megközelíthetetlenek. Ha pedig fölteszszük, hogy a lelki erélyalak a többi erélyalakra átalakítható és a jövőben természettudományos módszerrel ki lesz mutatható, az energetikus monizmus csak hypothesisek segítségével alakítható meg. Ennek bebizonyítására azonban *Vorwor* szerint is kevés kilátásunk van . . .

A természettudomány hiába kísérelte meg a dualizmus kiküszöbölését. *Vorwor* a többi psychistákkal: *Fechnerrel*, *Wundttal*, *Hacchel*, *Böhm* és *Dühringgel* úgy segít magán, hogy a világ és a lélek között az ellentétet valósággal megtagadja, mert az egész testi világnak a lélek tartalmát alkotja. Egyáltalában csak egy van, s ez a *psyche* gazdag tartalma. A testi világ nem a lélek mellett létezik, hanem a *psychében* van.

A teljesen elöitélet nélkül való felfogás a valóságban elejétől kezdve csak a *psychomyrismus* álláspontján lehet.

Itt azonban azon ellenvetések újra előtérbe tolnak, melyek az anyanyelvű vagy energetikai monizmust megakasztották. Ezzel szemben *Vorwor* azt tanácsolja, hogy az alapfelfogást kövessük következetesen. Az egész világ lelki alkotó részekből épül föl, tehát minden tudománynak feladata csupán az lehet, hogy a tartalmi alkotó részeket rendezze és egymáshoz való viszonyokat rendezte. Ott va-

gyunk *Avenarius*, *Mach* és *Zichen* rendszerénél.

De ezen egyetlen elv nem felel meg a morizmus módszertani követelményeinek: egyetlen ugyan, de nem ismeretes és nem hypothesis mentes. Minden monizmus leplezett malizmus. Erőmutatvány, logikai ábránd, szemfényvesztés vagy káprázat.

Taine szerint az örök sarkigazság visszhangjából és kimeríthetetlen hullámzásából támad a mindenség! A *Kart-Comte*-féle szövettség szerint a világ az alany vetülete; *Comte* rendszere a kritikai bölcsélet ismeretelméletének következménye. Az abszolút idealizmus szerint a pozitivizmus vezet az abszolút idealizmushoz. Az érzékelvűség következménye szintén pozitivizmus.

Monizmus vagy dualizmus? Most is ez a bölcséleti világnézetek sarkpontja. Sem anyagelvűség, sem energizmus, sem psychizmus vagy spiritualizmus. A tudásban, az ismeretben alany és tárgy, külső és belső világ, makro- és mikrokosmos visszatükröződnek, ismeretelméletig egyesülnek, de a lét és ismeret azonosságát, egységes alapelvét, közös leszármazását, metafizikai monizmust nem bizonyítanak. A monizmus ép oly antropofizmus lehet, mint a dualizmus. Ez utóbbi a tényekből, a különbségekből indul ki és vissza nem vezethetőket nem vezet le egységes elvből.

A monizmus az egység elve kedvéért egy-

séget erőszakol, azonosságot állít, hol különbözőség forog fenn. Elemez, de megelégedzik a visszaállítás kanonjáról, a valóságos összerű létezésről, az életről.

Tudományos elvonást valósít meg, az erőműtan elvont elveibe fojtja az életet. Ami a sorozatról áll, azt állítja a sorozat véghatáráról, a nulláról.

Természettudomány vagy metafizika? Igen! természettudomány és metafizika; idealizmus és realizmus egysége, fejlődés, de nem szükségszerű külső kosmikus természettörvények erejével. A determinizmus erő műtana kaleidoskopszerű változataiban és birodalmában elősegítve, akadályokat gördítve, belekapcsolódva működik nem szükségszerűséggel a szabadság elve. Bölcsélet és tudomány egyanyaméből születtek. Ikertestvérek. Bölcsélet nélkül nincs tudomány; tudomány nélkül nincs bölcsélet. Az emberrel veleszületett tehetség bifejlődése a pozitivizmus, a metafizika és a theológia. Positivizmus: tapasztalat az — alap — metafizika a templom hajója, melynek betetőzése, koronája a theologia. Téves a pozitivizmus előfutójának tétéle: post inventam pyciam nulla erit metaphysica; de igaz marad azon állítása, kevés tudomány elvezet Istentől, sok visszavezet hozzá.

Nem az a fő, hogy meghallgatnák-e vagy sem, hanem, hogy igaz-e, a mit mondok.

Eitner Zsigmond: Kiűtött a cseléd sztrájk.

Bánffy: Az ő idejében, a lex-Tisza idejében a szabadelvűpárt kimondta, hogy ex-lex alatt a Ház fel nem osztható.

— Hegedüs! Hegedüs! — mit szól hozzá! — kiált a baloldal.

Bánffy: Akik most nem akarnak meghallgatni, talán attól félték, hogy én visszaemlékezem erre. Akkor senkise magyarázta a törvényt a »jövő év«-vel. A korona a kormány tanácsát követi, ezért a kormány a felelős. De itt még az eredmény is ki van zárva, mert az ellenzék a lex Dánielt el nem ismeri, ennek hatálya alatt az új ház sem megalakulni, sem tanácskozni nem fog. (Taps az ellenzéken.)

Én a Felsőház tisztelője vagyok s rosszul esik, hogy e kérdés felől vitatkozni kell. Az ut, melyen a kormány halad, rossz, nem felel meg a dynasztia érdekeinek. Gondolják meg, akik a kormányt követik, mert hosszú évekre olyan bonyodalmakat idéznek elő, melyet a dynasztia érdekében kerülni akart. (Taps a balon.)

Polónyi Géza kéri az elnököt, hogy értesítse Plósz minisztert, hogy a Ház megakarja hallgatni.

Elnök: A miniszter most nem fog beszélni, mert nem akar.

Polónyi: De muszály neki, mert a Ház kívánja. A miniszternek kötelessége felvilágosítást adni.

Elnök: De nem fog. (Óriási zaj. Az elnök öt percze felfüggeszti az ülést.)

Szünet után az elnök kijelenti, hogy a miniszter most nem hajlandó beszélni s így Polónyi kívánságát nem teljesíti.

Polónyi Géza ezután a királyi esküszegéssel foglalkozva, a következőket mondotta:

Ugy áldja vagy segítse meg a királyt az Isten, mint, hogy igaz, vagy hamis uton járt el a nemzettel szemben. Ha a királyi szent esküt megsérti a király, akkor a vallással is összeütközésbe kerül.

Ez az ut az abszolutizmus útja, mely a nemzetet a végromlásba dönti.

Az elnök ezután köszönetet mond a Háznak az elnökség iránt tanúsított tiszteletért. Kéri a képviselőket, hogy továbbra is tartsák meg az elnökséget jóakaratukban. (Derűtség a baloldalon.)

Endrey Gyula: Halljátok a gazembert!

Felkiáltások a baloldalon: Így mernek itt beszélni a pribékek.

Az elnök óriási zajban rekeszti be az ülést.

Éljen a király! Kiáltják a jobboldalon. Éljen az alkotmány vágja vissza az ellenzék.

Felekezet és politika.

Van szószék-paragrafus. Van egy csomó zsidó-liberális lap, amely nagy zsvajt csap ha valahol politikai kérdéssel kapcsolatban a kereszténység csak szóba is kerül. Még ahol nincs is róla szó, ott is ránk kiabálják: Felekezeti kérdést nem szabad bevinni a politikába! (A keresztényeknek. Tehetjük hozzá zárjel között.)

A napokban a budapesti zsidó hitközség elnöke s a zsidó tanfelügyelő körleveleket

küldtek szét a zsidó vallásu tanítókhöz, melyben egy kis »szelid nyomást« gyakoroltak Hieronymi érdekében, Vázsonyi Vilmos ellen.

Nosza lett erre jerikói lármal! Egy keresztényt ajánlani — egy zsidóval szemben! Hallatlan botrány! Az iskolaszék 20 tagja azonnal lemondott, azonfelül 120 gazdag zsidó kijelentette, hogy felekezetenlküli lesz azért, mert a felekezete egyik hatósága elég vakmerő volt keresztényt támogatni.

Ezt azonban egyik liberális lap sem rója meg, mint politikai felekezetieskedést.

A kivándorlási tanács megalakulása.

A miniszterelnök a kivándorlási tanács tagjaivá kinevezte: báró *Rosner* Ervin v. b. t. t. fumei kormányzót, gróf *Majláth* József, *Rákosi* Jenő és *Kornfeld* Zsigmond főrendeket, *Barta* Ödön, *Blaskovich* Ferencz, *Bornemissa* Lajos és *Hegedüs* Lóránt országgyűlési képviselőket, *Thék* Endre nagyiparost, dr. *Sélley* Sándor belügyminiszteri tanácsost és *Lévay* Lajos kivándorlási biztost. Ugyanezen tanácsba a pénzügyminiszter dr. *Teleszky* János osztálytanácsost, az igazságügyminiszter *Lányi* Bertalan miniszteri tanácsost, a vallás- és közoktatásügyi miniszter *Halász* Ferencz miniszteri tanácsost, a kereskedelemügyi miniszter *Gonda* Béla osztálytanácsost, a földmívelésügyi miniszter dr. *Bartóky* József miniszteri tanácsost, a honvédelmi miniszter *Szentgyörgyi* Lajos miniszteri tanácsost küldötte ki.

A keletázsiai háború.

Az orosz hajóhad helyreállítása.

Pétervár, január 3. Az orosz távirati ügynökség jelentése. Az orosz hajóhad helyreállításának kérdése gyakorlati kivitel nyer. Magánemberek kezdeményezésére orosz magán és állami hajóműgyárak s gépgyárak képviselői ama kérdés megvitatására gyűltek össze, hogy lehetséges-e az orosz hajóhadat honi eszközökkel helyreállítani. A tanácskozmány elhatározta, hogy a gyárak munkaképességét illetőleg érdeklődik és feltette, hogy a hajóhad építése három vagy öt, legkésőbbben azonban tíz év múlva meglesz. A kérdés továbbvitelére bizottságot választottak egész Oroszország minden érdekelt iparágának képviselőiből

Berlin, január 3. A Nationalzeitung jelenti: A Hansa nevű czirkáló a csilli öbölben Liotiesantól 30 tengeri mértföldnyire délre egy aknát talált és azt géptegyerlővésekkel elszűlyesztette.

Port-Arthur áldozatai.

Csifu, jan. 3 A Port-Arthurból ideérkező orosz torpedózuzók tisztjei a következőket beszéltek: A port-arthuri kórházakat gránátok találták, úgy, hogy a sebesültek nem akartak azokban maradni. Néhány sebesült a nagy hideg daczára kifeküdt az utcára, mások csatavonalba vándorogtak, köveket dobáltak és a benyomuló japánokkal szembeszálltak, míg el nem fogták őket, vagy a halál meg nem könnyült rajtuk. Ispotálycélra már nem találtak helyet. Kezdtett fogyni a lővőszer, bár több hónapja takarékoskodtak. Az Akicusima nevű japán czirkáló, valamint három torpedózuzó, köztük az Aszasio és a Jugiri őrzik a csifui kikötőt.

Kigyuladt hajók.

Csifu, január 3. A Retvizán, Poltava és Pallada pánczélosok tegnap kigyuladtak és a tűz még délután is tartott. Az oroszok a Szabasztopolit légberöpitették.

Czári csapatszemle.

Barakovics, jan. 3. Miklós cár ma délelőtt ideérkezett szemlét tartott a Kelet-Ázsiába

szánt csapatokon. Megáldotta a katonákat és lelkes tüntetés közt hagyta el azokat.

Moszkva, jan. 3. Galicin herczeg azt felelte a hivatalnokok feliratára, hogy csak a közvélemény tolmácsolójának tekinti magát.

UJDONSÁGOK.

Előfizetési felhívás.

Uj évfolyamát kezdte lapunk ez ujesztendőben s ezzel életének második évtizedébe lépett.

Tizenegyedik évét kezdi lapunk küzdelmes pályafutásának.

Küzdelmes volt a pálya, mert nehéz ma a tisztességnek a sorsa. Nekünk pedig feladatunk volt s feladatunk ma is, hogy a tisztességes hírlapiródmalmat képviseljük s olyan lapot adjunk a keresztény magyar közönség kezébe, mely nem új gunyt az erkölcsből, a hazafiaságból, a vallásból. Sőt ellenkezőleg, mi ezekben látjuk a magyarság boldogulásának zálogát; ezeket ápoljuk gyöngéd gondossággal s kérelhetlenül támadjuk mindazt, a mi velük ellenkezik. Az igazságért küzdünk!

A mellett igyekszünk minden tekintetben jól szerkesztett, pontosan értesült, eleven lapot adni közönségünknek. Az ősi erényekhez való ragaszkodás megfér a modern haladással.

Törekvéseink nemes pártfogásra találtak a közönségnél; nemcsak lapunk virázkodik egy évtized óta, hanem ezalatt lapunk munkatársai köréből nyerte kezdeményezőit s lelkes erősségeit a kath. akció, mely egyre terjed. A keresztény magyar öntudat már nem szorul ébresztésre; felébredt és cselekszik.

Lapunk pártolása: ennek az öntudatnak fejlesztése.

Bizalommal fordulunk ezért a keresztény közönséghez, kivált a lelkeskedő papsághoz tanárokhöz, tanítókhöz, tisztviselőkhöz, polgárokhoz, kérve őket, terjeszszék lapunkat még nagyobb körben. Eddigi előfizetőink támogatását jövőre is kérve, biztos reménnyel lépjük át az új évtized küszöbét.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A »TISZANTÚL«

szerkesztősége és kiadóhivatala.

TÁJÉKOZTATÓ.

Febr. 12. Kath. Szabad Liceum matinéja.

Febr. 25. Kath. Szabad Liceum estélye: dr. *Károly* Irén Előadása

Márcz. 16. Kath. Szabad Liceum böjti estélye.

Apr. 6. Kath. Szabad Liceum böjti estélye.

Apr. 29. Kath. Szabad Liceum zárűnnepélye (estély.)

* **Személyi hir.** *Pósfay* Sándor m. kir. h. gazdasági szaktanár szabadságáról tegnap visszaérkezett Nagyváradra.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetési díjaikat mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek.

* **József főherceg halálhíre.** Bécsből jelentik hogy a »Wiener Mittagszeitung« azt a fiumei birt közli, hogy József főherceg ma éjjel Fiumében meghalt. A telefonösszeköttetés Budapest és Fiume között a Karstban megszakadt. József főherceg budapesti titkári hivatala, valamint József Agost főherceg titkári hivatala azonban *semmiféle hírt nem kaptak* és *abszolúte nem hiszik*, hogy valami baj volna. Annyit tudnak, hogy a főherceg gyengélkedik és ebben a rossz időben nem jár ki, de egyébről nincsen tudomásuk. Valószínű tehát, hogy a bécsi hír téves és kívánatos is, hogy az legyen.

* **Az új városatyákat igazolták.** A december 18-án Nagyváradon megválasztott városatyák ügyét tárgyalta az igazoló választmány. Frankó Endre elnökölt s dr. Hoványi Géza, Mezey Mihály, dr. Berkovits Ferencz és dr. Istvánffy István jegyző voltak jelen. A megválasztott városatyákat igazolták; az új városatyák megbízatása 1910. év végén jár le, kivéve a Várad-Velenczén megválasztott Heller Edét, akinek mandátuma 1907. év végeig szól. Bejelentette az elnök, hogy dr. Hoványi Géza, Mezey Mihály, Hlatky Endre és Kovács Béla virilisi jogokról az 1905. évre lemondottak s helyettük Incze Lajos, Száhlender Károly, Stern Márton és Kis Elek lesznek a jövő évben Nagyvárad város virilisei között.

* **Szélhűdés a templomban.** Nagy pánikot idézett elő karácsony ünnepének első napján Derecskén a református templomban egy a lelkészért súlyos baleset. Bíró Antal ev. ref. lelkész prédikáció közben szélhűdés érte a szószéken. A templomot zsufozásig megtöltő közönség között nagy rémületet okozott, mikor a lelkész hirtelen elhallgatott, elsápadt s megtántorodva elesett. Így az istentisztelet félbeszakadt. A szélütött lelkész állapota súlyos.

* **A villamos telep ügye zárt ajtók mögött.** Nagyvárad város villamos telepének felügyelő-bizottsága tegnap délután ülést tartott Bordé Ferencz főjegyző elnöklete alatt. Ezuttal nem szorosán vett üzleti dolgokkal foglalkoztak, hanem a telep személyzete között felmerült kanapé-per adott alkalmat a tanácskozáásra. Az ülés, mint a villamos telep minden ügye természetesen zárt ajtók mellett folyt le s így arról részletes tudósítást nem közölhetünk. Mint halljuk a telep igazgatója és a telep főgépésze között történt összeütközés s ezt tárgyalták. Hosszasan vitatkoztak s a bizottság tagjainak egyrésze vizsgáló-bizottság kiküldését akarta, azonban az ülés végén abban állapodtak meg, hogy az inkább személyes jellegű perpatvart a polgármester intézze el. Mindenesetre elkelne a villamos világitási telep ügyei körül egy kissé több világosság.

* **Katonai kinevezések.** Egész sereg tartalékos hadapród-tiszthelyettesnek s altisztnak hozta meg az ujesztendő az egy aranycsillagot. A várad helyőrség tartalékában is számos kinevezés történt. Ő Felsője 1905. január 1-től számítandó ranggal kinevezte tartalékos hadnagyokká:

A 37. József-gyalogezrednél: Dobay Károly, Rusz Hermann, dr. Barta Dezső, Kreussel Irén tart. hadapród-tiszthelyetteseket; dr. Krü-

ger Jenő, Grósz Andor, dr. Vámos Ferdinánd, Moldován János, Duffek Emil tartalékos altiszteket.

A 7. sz. huszárezrednél: bártfai Glatz Béla, Wertheimstein Henrik, gróf Keglevich Miklós, felapáthii Molnár Ferencz tartalékos hadapród-tiszthelyetteseket.

A 19. sz. hadosztály tüzérezrednél: Derzsi (Fisch) Géza, Szongoth Tivadar, Mágori Rudolf, Grossmann Arnold, Schelle Ágoston, Schenker Ferencz, Wirth Alfréd tiszthelyetteseket s Fichtner Gyula altiszteket.

* **A rendőrség idej segélyakozója.**

A szokatlanul erős hideg beköszöntésével Nagyvárad város meglehetősen nagy számban levő szegényeinek helyzete is súlyosbodott. A nyomoruság által is sújtott szerencsétlenekre kétszeresen nehezedik a jelenlegi zord időjárás. Száz és százak már hetek óta ostromolják a rendőrséget tüzifa és pénzbeli segedelemért, de eddig nem érkezett pénzbeli adomány a főkapitányhoz s így nem lehetett segélyt nyújtani. Tegnap aztán Bognár Sándor törvényhatósági bizottsági tag a főkapitánynak 100 koronát küldött avégből, hogy tüzifa segélyben részesítse a rendőrség által ismert és a segélyre érdemes szemérmes szegényeket. Ugyancsak a tegnapi nap folyamán Friedmann és Schwartz fakereskedő cég 80 koronát juttatott a főkapitányhoz hasonló czélból. Gerő Armin főkapitány a hozzá érkezett pénzen azonnal tüzifát vásároltatott és megbízást adott Kemény rendőrbiztosnak a tüzifa megfelelő kiosztását illetőleg. A bevásárolt tüzifa mennyiségét alig egy óra alatt valósággal szétkapkodták a tömegesen jelentkezők. Az adományért e helyütt köszönetet mond a főkapitány, egyszersmind azon kérelemmel fordul Nagyvárad város mindig nemesen érző és áldozatkész ember barátaihoz, hogy kövessék minél előbb a két adakozó példáját és siessenek adományaikkal nyomorban sinylődő embertársaik segítségére. Minden néven nevezendő pénzbeli adomány nyomban leendő felhasználása és helyes hovafoordítása iránt a főkapitány intézkedik és nyilvánosan számol el arról.

* **A Körözs hátán.** Az óriási hideg tegnap reggel némileg alább hagyott s megeredett a hó, azonban csak vékony réteg szállingózott alá, mert a hideg visszatartotta az erősebb havazást. A Körözs jégpáncélját ellepték a jégvágó emberek, mert a verem tulajdonosok kapva kaptak az aczélos jegen. A rendőrség azonban gondoskodhatnék, hogy az iskolás gyermekek ne mehessenek tömegesen a Körözs jégére, mert könnyen történhetik nagyobb szerencsétlenség s akkor nem lesz, aki a felelőséget elvállalja.

* **Gyászrovat.** Mint részvétellel értesülünk, súlyos csapás érte városunk egyik köztiszteletben álló hivatalnokát. Bondár Ferencz városi végrehajtó neje szül. Bagi Zsuzsanna életének 27-ik boldog házasságának 10-ik évében hosszas szenvedés után tegnap éjjel meghalt. Temetése ma délután 2 órakor lesz a Lovasutca 5. számú gyászházban.

* **A telekkönyvi keresztt.** A ki telekkönyvekkel bibelődött, tudja, hogy az A lapon van egy 7, a mely annyit jelent, hogy az utána következő helyrajzi számok alatt csupa különálló jószágtest van felvéve.

Ez a telekkönyv ábécéjeje.

A napokban szigorlatra indult egyik kedélyes jogászunk. A vizsga napjáiig folyon halogatta a tanulást: majd holnap! majd holnap! Mikor pedig holnap már a szigorlat következett ekként elmélkedett:

— Fődolog a hidegvér. Utóvégre is a jogban oly sokféle a kuria felfogása is, hogy a józan logika és a biztos ítélőképesség minden á segíti az embert.

Ennélfogva előző éjjel lumpolást rendeztetett,

hogy a logika józanabb s az ítélőképesség biztosabb legyen.

Másnap a szigorlaton első tárgy a telekkönyv. A tanár fölteszi a kérdést:

— Mit jelent az A lapon a keresztt?

Most segíts logika és ítélőképesség! A jelölt ur mélyen elgondolkozik s rendíthetetlen biztonsággal rávágja:

— Azt jelenti, hogy a tulajdonos meghalt!

A tanár arczán baljóslatu derűtség jelent meg A jelölt ur szintén mosolyog s kedélyesen legyint a kezével:

— Ah, ezer bocsánat! Tvedtem. A keresztt azt jelenti, hogy a tulajdonos római katolikus . . .

*

A jelölt ur nagyot csodálkozott, mikor a józan logika elvei szerint letett szigorlaton egyhangulag elhasalt.

* **Lopások.** Katona József szabósegéd Kocsis Erzsébet kolozsvári lakos kárára tegnap 114 koronát lopott. A tolvajt a kolozsvári rendőrség távirati megkeresésére tegnap este az állomáson elfogta rendőrségünk és a nála megtalált pénzzel együtt Kolozsvárra kísérte vissza. Adám Gábor Fürdő-utca 16 sz. a lakásából a szolgálatából tegnap kilépett Lakatos Eszter cselédleány egy 60 koronát érő aranylánczot lopott. Nyomozás folyamatban.

* **Jégpálya az utcákon.** Az olvadás után bekövetkezett erős fagy valóságos jégpályává tette az utcákat, különösen a gyalogjárókat. Arra azonban alig gondol valaki, hogy a jeget felvágják vagy homokkal, fűrészporral behintésék; a város még a saját épületei előtt sem gondoskodik a járda kellő használhatóságáról. Elég példa van rá már más évekből, hogy ez a gondatlanság mily végzetes szerencsétlenségeket okozott. Vagy akkor kapkodnak, ha már néhány súlyos baleset történik.

* **Van szerencsém a n. é. közönség** becses tudósítására hozni, hogy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő modern helyiségben minden szerdán este kitűnő tündös, májas, véres hurka és kolbász kapható. Ugy mint minden pénteken este halpaprikás. Ezenkívül bátorodom becses figyelmüket felhívni a kitűnő érmelléki, nagyvárad és aradi hegyaljai termelőktől beszerzett boraimra, melyet igen tisztelt vendégeim rendelkezésére bocsátom, azon jó reményben, hogy úgy mint eddig, ezentul is kérem becses pártfogásukat maradtam kiváló tisztelettel Szabó Gyula vendéglős.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: Lady Windermere.

Csütörtök: Fecskefészek.

Péntek: d. u. Szép Meluzina.

Szombat: Rip-Rip

Vasárnap: D. u. Orpheus a pokolban; este: Nagyapó.

* **Lady Windermere legyezője.** Ma, szerdán ez a nagy tetszéssel színre került színmű megy a Szigligeti színházban az ismert kitűnő szereposztásban. Főszereplők: Szerémy Giza, E Kovács Mariska, Klenovich, Tóth, Bognár, Tihanyi stb.

* **A fecskefészek premierje.** Holnap, csütörtökön lesz »A fecskefészek« nagyváradai bemutató előadása, melyre már ma d. u. 3 órától lehet jegyeket előre váltani.

* **Ujdonságok.** A jövő héten, mutatja be a színház drámai személyzete a »Vén leányok« című vigjátékot, amelylyel már szintén kész a személyzet.

E két ujdonság után Faragó »Aszfaltbetyár« című énekes bohózata kerül sorra, amelyet szintén kiosztott már az igazgató s amelyből szintén megkezdődtek már a színpadi próbák.

EGYESÜLETEK.

Választmányi ülés a Kath. Körben.

A Katholikus Kör választmánya ma szerdán délután fél 6 órakor saját helyiségében gyűlést tart, melyre a választmányi tagok figyelmét ez uton is felhívja az elnökség.

MULATSÁG.

Mulatság Nagyszalontán. A »Nagyszalonta-Városi Dalárda« Fazekas Juliska és ifj. Králik György közreműködésével 1905. évi január hó 7-én szombaton a »Nemzeti« szálloda nagytermében, saját könyvtára javára Zártkörű Táncvizsgálommal egybekötött jótékonycélú nagy hangverseny-estélyt rendez. Belépő-díj: személyjegy 2 korona. Családjegy 4 korona. A hangverseny kezdete este 1/2 9 órakor.

Jótékonycélú hangverseny Magyarországon. Magyarországon január hó 7-én a »József főherceg Sanatórium« javára jótékonycélú hangversenyyel egybekötött táncmulatságot rendeznek az ottani hölgyek közül: Korda Andorné, Vertán Zoltánné, Darvas Imréné, Szentpály Kálmánné, Venter Jenőné, Klósz Antalné, Kubik Gyuláné. — A hangversenyen mint közreműködők részt vesznek: Szathmáry Árpád, Tihanyi Miklós és Sümegi Ödön a Szigligeti színház művészei, Szkurka Ilona, Klósz Mariska és Antalffy Margit, Persz Ferencz, Szabó Tibor, Mezey Gyula, Hering Sándor és más előkelő műkedvelők. A hangverseny kezdete fél 9 órakor. Belépő-jegy 3 korona. Minden belépő egy ingyen »Sanatórium« sorsjegyet kap, hogy ezzel is szolgáltsák a jótékonycélú.

TÁVIRATOK.

Az ellenzéki pártok egyesülése.

Budapest, jan. 3. (Saj. tud. táv.) Történelmi esemény történt ma a politikában: A nemzeti- és Szederkényi-párt belépett a Kossuth-pártba, hogy ezentul 48-as alapon, egyesült erővel küzdhesse nek Magyarország függetlenségéért.

Apponyi Albert gróf a mai naptól fogva a 48-as alapon fog harcolni a kormány önkényeskedése ellen, kicsérélt fegyverrel bár, de változhatatlan hazafisággal.

A nemzeti-párt tartotta az egyesültek közül először az ülését. A gyűlésen Gulner Gyula volt az elnök, ki kijelentette hogy nincs más hátra, mint hogy a párt álláspontot változtat s ezentul 48-as alapon fog majd küzdeni a nemzet függetlenségéért.

Apponyi Albert gróf szólott Gulner után: Hosszu 30 éven keresztül küzdöttem Magyarország önállóságáért. Még nem régiben azt hittem, hogy a 67-es kiegyezés alapján ki lehet vivni mindazt, amihez a nemzetnek joga van. De nem így történt. Nem hogy haladás állott volna elő a politikai életben, hanem visszafejlődés. Nem mernek egyes politikusok a hatalom ellen még akkor sem harcolni, mikor veszélyben a haza.

Károlyi gróf bevallja, hogy ő eddig is 48-as volt, csak nyíltan nem vallotta meg elvét.

Gulner Gyula elnök, miután a párt elhatározta, hogy belép a Kossuth-pártba, azt indítványozta, hogy üdvözlőjk

Kossuth Ferenczet. Az üdvözlő irat azt tartalmazza, hogy mivel a nemzeti párt az ország alkotmányát és függetlenségét nem látja eléggé biztosítottak, lelép a 67-es alapról s azután az önálló független Magyarországért fognak küzdeni s a perszonál unió álláspontjára helyezkednek.

Miután a nemzeti párt elküldötte Kossuthnak az üdvözlőiratot, Thaly Kálmán küldöttségileg kereste fel a nemzeti pártiakat, kik közül először Apponyit üdvözölte, abból az alkalomból, hogy áttért a 67-es alapról a 48-as alpra. Thaly, Gulner Gyula elnököt is üdvözölte, ki megköszönte a megtiszteltetést.

Értekezlet a Szederkényi pártban.

A Szederkényi párt ülésén határozatiilag kimondották a végleges egyesülést. Szederkényi Nándor indítványára a párt elhatározta, hogy Kossuthot levélben üdvözlik. Kossuthhoz írott levelükben a párttagok azt mondják, hogy meggyőződésüket követték akkor, mikor elhatározták, hogy belépnek a Kossuth-pártba.

A Kossuth-pártban.

A Kossuth-pártban a két párt belépését nagy örömmel vették tudomásul. Küldöttségeket választottak, amelyeket a belépő két párt tagjaiért küldöttek.

A 48-asok között a belépők közül először Bartha Miklós jelent meg Polónyi Géza társaságában. Barthát lelkesen megéljeneztek, mikor a terembe lépett.

Apponyi Albert gróf érkezésekor egy negyed óráig zugott a taps.

Kossuth Ferencz örömmel üdvözölte új elvtársait. Kossuth beszédében azt mondotta, hogy most már egy célért küzdenek mindannyian s csak egyben szabad versenyezniök, hogy melyik szereti jobban a hazát. (Éljenzés.)

Apponyi Albert gróf: kedves barátaim, vagy most már talán jobban mondom így: elvtársaim!

A mai naptól kezdve az önök fegyverével, az igazság fegyverével fogok küzdeni az igazságért.

A november 18-iki ülés után Kossuth barátom hozzám jött és azt mondta nekem, hogy gyere hozzám.

Én az igazat megvallva adós maradtam a felelettel, mert ily fontos kérdésben nem lehetett oly hamar választ adnom.

Mi magyarok csatlakoztunk az alkotmány, a törvénytisztletben. Engem a politikában nagyon sok csatlakozás ért. Csatlakoztam a 67-es kiegyezésben s csatlakozni fogok a királyi esküben is. 30 éves politikai pályám tele volt csatlakozással. Több gyűlt össze bennem a reménységből, mint akárhányszor.

Ragaszkodtam a 67-es kiegyezéshez, de Deák Ferencz szellemének örökébe barbár pogányok jöttek, kik még az alkotmányt is meg merik sérteni.

November 18-ika váratlanul jött. De szerencsére mégis készen talált bennünket.

Most pedig itt vagyunk. Szeplőtelen politikai becsülettel jöttünk ide, hogy ezentul egyesült erővel küzdjünk közös elvünkért: a magyar haza teljesen ön-

álló függetlenségeért, szabadságáért. (Óriási, orkánszerű éljenzés.)

Kossuth Ferencz még egyszer örömmel üdvözli Apponyit körükben s biztosítja róla, hogy köztük sohse fogja őt csalódás érni. Isten hozott kedves barátunk! (Lelkes éljenzés.)

Az ellenzék nem megy a király elé.

Budapest, január 3. (Saját tud. táv.) Az ellenzék elhatározta, hogy bármennyire is tisztelik a koronás királyt, még sem mennek föl a várba a trónbeszéd meghallgatására.

A főrendiház ülése.

Budapest, jan. 3. (Saját tud. táv.) A főrendiház ma Csáky Albin gróf elnöke alatt ülést tartott, amelyen a miniszterelnök előterjesztette a házfelosztásra szóló adatokat.

Báró Prónay Dezső határozati javaslatot nyújt be, hogy ne egyszerűen vegyék tudomásul a házfelosztást, hanem tiltakozzanak a törvénytelenség ellen.

Tisza magyarázata után az ülés véget ért.

Az orosz alkotmánymozgalom.

Moszkva, január 3. A városi hivatalnokok Caliczin herczegnek, a város parancsnokának feliratot nyújtottak át, amelyben köszönetet mondanak neki azért, hogy ő kezdeményezte azt, hogy a hivatalnokok kívánságait a kormány elé terjeszszék. Ezzel azt bizonyította, hogy ismeri a város igényeit és törekvéseit.

A finn országgyűlés.

Helsingfors, jan. 3. Az országgyűlésben a vita során, mely a finnországi alkotmányos rend visszaállítására vonatkozott, közvetítő indítvány elfogadása előtt folyt Danielszton, az ó-finnlandi párt vezetője kijelentette, hogy nemcsak az országgyűlés, hanem az egész Finnország megegyezik abban, hogy az utolsó évek rendszere Finnország jogait sérti és az országot erkölcsi és anyagi tekintetben rongálja.

Abban is megegyezünk — ugymoud — hogy a mostani nemzedéknek minden erővel oda kell hatnia, hogy eltávolítsa a szomorú következtetéseket, amelyek ez állapotból folynak. A küzdelem nemcsak formális jog, hanem a régi nemzedék évszázados küzdelmeinek és folytonos munkájának folytatása. Tudatában vagyunk a kötelességünket tevő kulturmunkának, ama munkának, mely egy néppé tesz bennünket, mely nem engedheti el azt, hogy nemzeti életét kiélje mások jogának tiszteltetésével. Az ország kötelességét teljes mértékben teljesíti a vele összekötött nagy birodalommal szemben.

A román kormányválság.

Bukarest, január 3. Sturdza miniszterelnök, akit a király új kabinet megalakításával bizott meg, ma erről a megbízatról lemondott. Azt hiszik, hogy konzervatív Cantacuzene-kabinetet alakítanak.

Az orosz belügyminiszter lemondott.

Berlin, jan. 3. A Berliner Tageblatt egy pétervári táviratában azt közli, hogy Szvjatopolszk Mirszkij belügyminiszter a csár elutazása előtt benyújtotta lemondását, mert Cset-

kov főkörmányzó elutasította ama biztosításával, a melyet a lengyeleknek adott.

Az angol tengerészet köréből.

London, jan. 3. Irásbeli kérdésre Selbourne, az admirális első lordja, azt jelentette ki, hogy nem igaz az, hogy az admirális elteremt amaz elhatározásától, hogy Rossy-ot használja a hajóhad kiinduló pontjául. A terv kialakítá át illetőleg pénzügyi és tengerészeti technikai kérdések is tekintetbe jönnek.

NYILTTÉR.

Maár és Szabó

fűszer-, csemege-, bor-, gyarmatáru-, vadhus-,
= ásvány- és gyógyvizek-kereskedése =
Nagyvárad, Fő-utca.
(Moskovits-palota.)

Értesítés!

T. cz.

Van szerencsénk szives tudomására hozni, miszerint **Nagyváradon, Fő-utczán**, a régi Apolló-épületben levő Hajnal Ferencz cég fűszerüzletét megvettük s azt

MAÁR és SZABÓ

törvényszékileg bejegyzett cég alatt új helyiségünkben fogjuk tovább vezetni.

Üzletünket a mai modern kor igényeinek megfelelően rendeztük be, úgy, hogy a legkényesebb igényeknek is eleget tehetünk, felszereltük a legjobb minőségű: fűszer, csemege, bor, hideg felvágottak, mindenféle halconservék, pástétomok és friss töltésű ásvány-gyógyvizekkel, nemkülönböztetve mindenféle lótt vaddal.

Amidőn ezt tisztelettel szives tudomásul adjuk, kérjük nagybecsű megrendeléseit, melyeket a legpontosabban fogunk eszközölni, helybeli megrendeléseket házhoz, a vidékieket pedig 50 koronán felül ingyen csomagolással és bérmentve szállítjuk a rendelő vasuti állomására.

Nagybecsű pártfogását kérve maradunk
kiváló tisztelettel:

Maár és Szabó.

REGÉNYCSARNOK.

GILLIAN.

Angolból átdolgozva. 20

Elmult nyolc óra, midőn Blacket ur kiszállott. A kocsija várakozott rá. Blackerhurst nem volt tulságos messze az állomástól, de éles fagy volt s egész nap esett a hó, minek folytán olyan csuszós lett az ut, hogy a kocsis kénytelen volt csak lassan és vigyázva hajtani. . . Elmult kilencz, mikor a kocsi az udvarba fordult.

Blacket megparancsolta a kocsisnak, hogy az oldalajtó elé hajtsa s mivel a hó is elnyomta a kocsiörgést, a házban senkisé gyanította Blacket ur megérkezését.

VII.

Blacket ur oly csöndesen nyitotta ki a szalon ajtaját, hogy eltelt néhány perc, mielőtt jelenlétét észrevették. Mindnyájan a szobában voltak. Berti a kandalló párkányához támaszkodva, Gilliannal beszélgetett. Sir Gilbert kávécsészével a kezében a tűzhely másik oldalán állott, egy pamlag előtt, melyen a két idősebb lady ült.

Gillian kis fia születése óta most először volt Blackerhurstben. Nagyon szép volt, de

még gyöngye egy kissé. Nevetett s vidáman beszélgetett Bertivel, Blacket ur hallotta édes, lágy hangját s nézte a Berti arcját.

Berti volt az első, a ki meglátta.

— Ni, itt van a nagyapa! — kiáltott fel vidáman.

Mindenki arra fordult, a mint Blacket ur a kandalló felé közeledett. Megcsókolta a feleségét és Gilliant, sir Gilberttel és édesanyjával kezet szorított, de Bertit észre sem vette a feléje nyújtott kezet nem akarta meglátni.

— Nagyon sajnálom, hogy ily későn érkeztem, egy kellemetlenség tartóztatott a városban, — mondá udvariasan, Gillianhoz fordulva, a ki idegesen valami érthetetlen választ adott. Mindjárt látta, hogy valami nagyon komoly dolog történhetett.

Berti arca elvörösödött s félig kíváncsi, félig kihívó tekintettel emelte fel a fejét. Nem kísérelte meg újra, hogy nagyatyjával beszéljen, ott állott Gillian mellett s önértetes, szilárd arccal nézett nagyatyjára.

Kissé kellemetlen szünet állt be. Gillian idegesen játszott a legyezőjével, s ijedt tekintet vetett a nagyatyjától Bertire. Blacket ur nem törődött a zavarral, melyet okozott, kissé halványabb volt, mint rendesen, de tökéletesen nyugodt.

— Hogy vagy édesem? — kérdezte Gilliantól — szokatlan nyájassággal beszélve hozzá. Hogy van az aranyos kis baba? El kellett volna hoznod magaddal, akkor itt maradhattatok volna ez éjjel. Nagyon kell vigyáznod magadra, édesem, hogy meg ne hülj, ha haza mégy. Még nem igen erősödött meg egészen. Gillian zavarában mosolygott és sietve mondá:

— Nagyapa kérem, én egészen jól érzem magamat.

— Hála Istennek, hogy eljöhettél hozzánk ma este. Attól féltem, hogy ilyen hidegben nem mersz eljönni, — folytatá Blacket ur s egészen nyugodtnak látszott.

Berti összeráncolta a homlokát és bár küzdelmébe került — tovább hallgatott.

— Ebédeltél? — kérdezte Blacketné a férjétől.

— Óh, igen édesem! Már van egy órája, hogy megérkeztem, ti akkor még nem fejeztétek be az ebédet s nem akartalak háborítani benneteket. Megfürödtem s a könyvtárban ebédeltem. Sajnálom, hogy elkéstem s nem ebédelhettem veletek!

— Berti pompásan helyettesítette nagyapát, kitünően játszotta a házi gazda szerepét, — jegyezte meg Gillian.

— Igazán?

Blacket ur felhuzta a szemöldökét s a haragnak és megvetésnek oly erős kifejezését mutatta a szeme, hogy Gillian megijedt. Blacket ur kegyetlen mosolygással körülnézett és gunyosan szólt:

— Igazán? A házi gazda szerepét tökéletesen játszotta? Igen? Jól van, örülök rajta. Először volt felhatalmazva, Blackerhurstben azt a szerepet játszsa és — tette hozzá — minden bizonnyal utoljára is.

Mióta a szobába lépett, most először nézett egyenesen Berti arcára.

Berti bátran viszonozta tekintetét.

— Szabad kérdeznem, hogy miért?

Berti hangja reszketett a felindulástól.

Blacket ur megvetőleg húzta fel ajkait.

— Mert méltatlan vagy arra — felelt hidegen. — Blackerhurst urai mindig tiszta jellemű, fedhetetlen hírű, becsületes emberek voltak. Te legjobban tudod, hogy te . . . érdemes vagy-e arra, hogy helyüket betöltsd.

Berti büszkén emelte fel a fejét.

— Nem tettem semmit, a mi méltatlanná tenné arra, hogy azokat a becsületes embereket követhessem — felelt Berti épp oly nyugodt, hideg hangon, mint a hogy Blacket ur beszélt. — Az igaz, hogy könyelmű voltam és elég hóbortos dolgot cselekedtem, de nem voltam rosszabb, mint a többi fiatal ember.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Százezer korona háziipari cikkek vásárlására. Tallián Béla földművelésügyi miniszter a miniszteri tanács határozatából százezer koronás alapot létesít háziipari tárgyak vételére és raktározására. A miniszter erről az elhatározásáról a következőkben értesíti a vár-gyei gazdasági egyesületeket:

A mezőgazdasági munkásnép között a tél folyamán előreláthatólag beálló nagyobb munka- és keresethiány csökkentésére kiváló eszközül kínálkozik a gazdasági háziipar, mely foglalkozás alatt az egyszerű *kosárkötés, szalma-, sásfonás, seprükötés és faragási tárgyak* háziipar utján való előállítását értem, amely munkával csaknem kizárólag a munkásnép legszegényebb rétege foglalkozik. A mezőgazdasági munkásnép ilyen irányu foglalkoztatására kész vagyok megfelelő összeget rendelkezésre bocsátani, hogy az összegből a *nagy tél folyamán a vármegye minden területén háziiparral foglalkozó munkásoktól a fogyasztásban nagyban keresett háziipari cikkek* rendeltessenek meg. A megrendelt tárgyak a munkásoktól hetenkint fizetve vétetnek át és értékesítésükig raktározva biztosítottatnának.

A megrendeléskor minták adandók, melyekről gondoskodom, a beváltásnál ellenőrizendő, hogy a tárgyak a mintáknak és kívánt minőségnek megfelelőek-e? A megrendelés, beváltás és raktározás iparkamarák és szövetkezetek, vármegyei gazdasági egyesületek, esetleg községi előjáróságok utján történhet. Ha a készült cikkek helybeli szükségletet nem képeznek, azok értékesítéséről vállalat utján foyok gondoskodni. Az értékesítés után befolyt összeg az államnak visszafizettetik. Sulyt helyezek arra, hogy csakis a tent megjelölt gazdasági háziipari ágakból és csakis tényleg háziiparral foglalkozó mezőgazdasági munkásoktól rendeltessenek meg a tárgyak és január, február, márczius hónapokban készíthetők. A miniszter leiratának figyelembe vételével javaslatot kér, hogy mely községekben, milyen cikkekkel, mennyi megrendelés volna eszközölhető és milyen összegre volna az akcióz kereszttüvelénél szükség.

Nagyváradai hetivásár.

A nagyváradai piacon 1905. január hó 2-ik napján tartott vásárbán eladott természetnyek és élelmi szereknek árjegyzéke:

Tiszta buza 19.— 18.80 18.70 Kétszeres buza 16.— 15.60 15.— Rozs 14.80 14.60 14.40. Árpa 15.— 14.80 14.— Zab 14.20 14.— 13.80. Tengeri 15.60 15.40 15.20. Borsó 46.—. Lencse 50.— Bab 30.—. Köleskása 28.—. Burgonya 8.—. 100 kiló lángliszt 31.60. Zsemlyeliszt 30.80. Fehérkenyérliszt 30.40. Barnakenyérliszt 28.—. Széna fuvarral 9.—. Szalma fuvarral 2.—50. Szó zott szalonna 128.—. Zsup-szalma —20. A'om-szalma —14. 1 köbméter bükkfa 5.—80. Tölgyfa 5.60. Cserfa 6.60. 1 kiló marhahus I. o. —96. 1 kiló marhahus II. o. —88. 1 kiló marhahus III. o. —72. 1 liter ó-bor 1.—, 1 liter új-bor —68, 1 liter pálinka —72, 1 liter szilvapálinka 1.60, 1 liter szesz 2.—. 1 mm kósó 21.50. 1 mm. nyers faggyu 50.— 1 mm. olvaszt. faggyu 70.—. 1 mm. szappan 50.—. 1 mm. birka gyapju —. 1 mm. ma yar gyapju —. 1 h.tr. ó-bor 64.—. 1 hltr. ujbór 40.—. 1 mm. mész 1.80. 1 mm. kemény faszén 3.20. 1 mm. puha faszén 3.— 1 hltr. kendermag 28.— 1 hltr. köles —. 1 hltr. reepe —. 1 hltr. dió 36.— 1 hltr. mogoró —. 1 hltr. aszalt szilva 36.— 1 kg. savanyó káposzta 28.—. 1 kg. szalonna nyers 1.44. 1 kg. sertéshus 1.20. 1 kg. vereshagyma —28. 1 kg. foghagyma —60. 1 kg. bors 2.40. 1 kg. paprika 6.—. 1 kg. barna kenyér —24. 1 liter kóla —44.

Marha ártáblázat 1905. évi jan. 2-án
1 pár I-ső rendű jármos ökör 600—700 korona,
1 pár II-od rendű jármos ökör 500—580 korona,
1 pár III-ad rendű jármos ökör 320—480 korona.
1 pár fejős tehén 110—240 kor., 1 drb vágó ökör 130—210 kor., 1 drb vágó tehén 100—200 kor., 1 drb veres borju 24—50 kor., 1 drb fél éves borju 44—70 kor., 1 drb egy éves borju 54—86

kor., 1 drb két éves borju 64—170 korona. 1 drb hizott sertés 100—110 kor., 1 pár fél éves sertés 32—42 kor., 1 pár egy éves sertés 64—90 kor. 1 pár két éves sertés 92—130 korona. 1 drb, igás ló 120—240 korona. 1 pár ökörbőr 42—50 kor., 1 pár tehénbőr 30—40 kor., 1 pár borjubőr 12—20 kor., 1 pár lóbőr 10—20 korona.

Forgalmi kimutatás 1905. január 2-án Tiszta buza körülbelül 320 hltr. Kétszeres buza 20 hltr. Rozs 150 hltr. Arpa 10 hltr. Zab 40 hltr. Tengeri 100 hltr. Burgonya 10 hltr.

Lábas jésszágok: Hizott sertés mintegy 110 drb. Félhizot: 150 drb. 2 éves töl feljebb 25 drb. 1 éves töl 2 évesig 50 drb. Süldő 60 drb. Malacz 80 drb. Vájó marha 107 drb. Jármos ökör 200 drb. Fejős tehén 100 drb. Borju 130 drb. Bivaly — drb. Juh és kecske 5 drb. Ló 70 darab.

A gabonatözsde határidői.

Budapest, jan. 3.	
Buza apr.-re	20.32
Buza okt.	17.62
Rozs apr.-re	15.83
Tengeri májusra 1905.	15.18
Zab apr.-ra	7.59
Repeze aug.-ra	22.10

Értéktözsde.

Budapest, jan. 3.	
Oszrákhitelrészvény	675.25
Magyar hitelrészvény	806.50
Leszámloló bank	464.50
Rimamurányi	514.—
Osztrák-m. államvasuti részvény	649.—
Közuti vasut	569.50
Városi villam s vasut	339.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905. jan. 3.

Magyar aranyjárdék 4%	118.75
Magyar koronajárdék 4%	98.—
Magyar koronajárdék 3 1/2%	89.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98.—
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.50
Magyar nyeresemény sorsjegy-kölcsön	210.—
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	163.—
Osztrák járadék papirban	99.75
Osztrák járadék ezüstben	100.—
Osztrák járadék aranyban	120.—
Osztrák korona járadék	100.—
1860. oszt. államsorsjegyek	156.50
Osztrák-magyar bankrészvény	16.25
Magyar hitelbank részvény	802.—
Osztrák hitelbank intézeti részvény	676.75
Osztrák-magyar államvasuti részvény	65.3
20 frankos arany (Napolendor)	19.04

Német hirodalmi marka	117.50
London vista	239.72
Páris vista	95.32
20 márkás arany	23.51

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek a legjutányosabb árban a lap kiadóhivatalában.

Belépési felhívás

a „Polgári takaré- és segély-szövetkezet“

10-ik évtársulatába.

A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet“ 1905. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át, vagyis 1907. év végéig tart. — Mindenki tetszés szerinti számában jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelté után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékossgát előmozdítani és önségélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések dacára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresemény-osztalékot hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 1/5 részét 6% os kamatláb mellett minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai cheque-lapok útján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 10 fillér (5 kr) beiratási díj fizetendő és egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére irt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjai, valamint mindazokat, kik az 1905. január 3-tól kezdődő 10-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlet-

helyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz. *mielőbb* jelentkezni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1904. november hó.

A Polgári takaré- és segély-szövetkezet igazgatósága.

A 10 évtársulat befizetési napjai:
kedd délután . 3—5-ig.
szombat d. u. . 3—5-ig.

A szövetkezetnek ez időszerint 2000 tagja van mintegy 35000 üzletrésszel.

BOROS I. óras és ékszerész Nagyváradon.

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget hogy **óra- és ékszerüzletemet Nagyvárad, Fő-utca,** (Nyíri gyógyszerár mellett) jelentékenyen kibővítettem és a legfinomabb, legmodernebb árukkal szereltem fel.

Allandó raktáron tartok nagy választékban legfinomabb kivitelű férfi és női arany-órákat, lanczokat, valamint mindenemű arany és ezüst ékszereket. Az eddigi hiányt pótolva, üzletemben a legjobb minőségű lát-szerészeti cikkeket is berendeztem, melyre a t. közönség b. figyelmét külön is felhívom. Kitérő szerkezetű tul., ezüst és nikel zs-bórák, szabályozott svájci inga órák nagy raktára.

Jutányos szolid árak.

Javítások pontosan és gyorsan eszközöltetnek. Az eddigi szives bizalmat megköszönve, további becs-s portfogást kér, tisztelettel:

Boros I.
óras és ékszerész.

Magyar műbutorgyár

részvénytársaság.

NAGYVÁRADON, Fő-utca elején.

Modern lakás, szálloda és kávéház berendezések iparművészeti vállalata. Telefon: 421 sz.

Elegáns mottó és fényezett

BUTOROK

jutányos gyári árban.

GYÁRTELEP: BÉKÉSCSABÁN.

Raktárak: Nagyvárad, Baja.

Új divatáru üzlet! Új divatáru üzlet!

Nagy farsangi vásár.

Az ujonnan bevezetett rendszerem általános bámulatba ejtette a vevőközönséget.

Amint a karácsonyi vásár alkalmával meglepő egységes árak mellett czégem 10, 46, 63 krtért árusít felülmul minden képzeletet.

Azt látni kell, hogy bárki is fogalmat alkosson magának
500 vég divat zafir métere 10 kr.
500 vég 120 cz. gyapju scót-kelme 1 frt helyett 46 >
500 vég 120 cz. divat-kelme ft 130 helyett 63 >

1 frt helyett 46 kr! -- Nem kiáltó reklam hanem tény!

Klein Menyhért divatáruháza
SZT. LÁSZLÓ-TÉR,
(HOLDAS TEMPLOM MELLETT)

Az árak minden versenyen felül.

Csakis jobb minőségű áruk.

Figyelmes kiszolgálás.

KECSKEMÉTY ISTVÁN

ÉTTERME és SÖRCSARNOKA Nagyváradon, Lukács György-(Kőfaragó)-utca sarkán.

A legújabb meglepő zenélő automata-zongora.

Van szerencsém a n. é. közönség és igen tisztelt vendégeim heves tudására hozni, hogy a téli unalmas estéket kellemessé tegyem, szórakoztatóul egy oly *zenélő AUTOMATA-zongorát* állítottam föl, ami még nincs több és egy kitűnő nagy gramafont és több játékdolgokat tisztelt vendégeim rendelkezésére bocsátottam.

Továbbá ajánlom **magyaros konyhám, tisztán kezelt boraim,** melyeket kizárólag termelőktől szereztem be, mérsékelt árak, előzékeny, pontos kiszolgálás mellett.

A n. é. közönség szíves pártfogását kérve, vagyok teljes tisztelettel

743

KECSKEMÉTY ISTVÁN, vendéglős.

Egyben van szerencsém igen tisztelt vendégeim és jóakaróim szíves tudomására hozni, hogy

éttermemet **megnagyobbítottam,** úgy, hogy tisztelt vendégeim kényelmét megszerzem. Most alkalmam van minden *társas összejövetelekhez tágas, szép termet rendelkezésre bocsátani.*

Előzékeny kiszolgálás!

Jutányos árak!

Társas ebédek, vacsorák vagy lakomák étlap szerint vagy megállapított árak mellett elfogadtnak. — **ABONENSEK** részére mérsékelt árszámítás. Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szíves figyelmébe ajánlani ujonnan berendezett **VENDÉGSZOBÁIMAT,** melyek tisztántartására különös gondot fordítok, valamint **SZALLÓHELY** is jutányos ár mellett szíves rendelkezésre áll.

Számos látogatást kérve tisztelettel

KECSKEMÉTY ISTVÁN
vendéglős.

„Nagyváradai Hitelbank“

részvénytársaság

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamatláb és a legelőnyösebb feltételek mellett

törlesztéses

jelzálogkölcönöket

nyújt,

melyeket a legrövidebb idő alatt fo-

lyósít. Kölcsönkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább kamatozású kölcsönöket bélyeg és illeték-mentesen convertál.

Elfogad betétkönyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os** kamatot fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad.

Az igazgatóság.

Ha ajándékot akar

olcsón vásárolni,

keressük fel a mai olcsóságáról elismert

Telcser Mátyás

divat áruházát Zöldfa u., hol

1 ruhára posztó most	1 08 frt.
1 ruhára szövet	1 12 "
1 ruhára angol kelme	1 92 "
Luisin selyem mtr	53 "
Sport kelme meleg	
Törülközők már	5 krajczártól kezdve

még számos ajándéknak megfelelő cikkek mesés olcsó árban.

Kovács L. és Társa cég farsangi vásárja

már kezdetét vette.

Ez alkalommal áruba bocsátott ruhaszövetek, női és férfi fehéreneműek, vászonárúk, szörme gallérok és más ajándék tárgyak

bámulatos olcsó árban beszerezhetők.

Nagyvárad, Zöldfa-utca elején.

Maradékot félárban.

Maradékot félárban.